

literatura
XAVIER ALIAGA

L'escriptora en llengua alemanya Alina Bronsky, nascuda a Rússia el 1978, agafa com a perxa fets reals, els ancians que decidiren tornar a viure a la zona d'exclusió de Txernòbil, per articular una història commovedora i cridanera que té el principal atractiu en la construcció del sensacional personatge de Baba Dúnia, la protagonista absoluta.

Desde Txernòbil amb amor (a Baba Dúnia)

L'últim amor de Baba Dúnia

ALINA BRONSKY

Traducció de Ramon Farrés
Editorial Les Hores
Barcelona, 2019
Novel·la, 132 pàgines

Més de tres dècades després de l'accident de la central nuclear de Txernòbil, al nord d'Ucraïna, en el qual es va alliberar una radiació molt superior a la de les bombes nuclears d'Hiroshima i Nagasaki, el succés continua alimentant l'interès en diferents fronts creatius. Aquest 2019, sense córrer molt, la catàstrofe ha estat motiu d'una sèrie de televisió produïda per HBO que ha estat una de les més aclamades de la temporada. Prou abans d'això, tanmateix, Txernòbil en el moment present havia estat motiu d'una inspirada novel·la, publicada el 2015, i que ara ha vist la llum en català de la mà de Les Hores.

Baba Dunjas Letzte Liebe, editada a casa nostra com *L'últim amor de Baba Dúnia*, recrea la vida, basada en fets reals, d'un grapat d'ancians que, tot i ser sabedors de l'enorme perill que corren, havien decidit tornar als seus pobles per viure, morir i ser enterrats allà on tenien les arrels. Dins de la zona d'exclusió.

La pionera del retorn a Txernobol és Baba Dúnia, una antiga infermera que viu sola —la filla, Irina, és una metgessa arrelada a Alemanya— i que se sorprèn a diari de no haver mort encara. Al poblet, en la seua antiga casa, cultiva un hort —pol·linitzant tomaques amb un

pinzell per la manca d'abelles— i sobreviu juntament amb un grapat de veïns, també grans. En un entorn marcadament hostil. “Els pocs pobles que hi ha al voltant estan abandonats. Les cases continuen en peu, però les parets són tortes i primes i les ortigues s’hi enfilen fins a tocar la teulada. Ni tan sols hi ha rates, perquè les rates necessiten la brossa, escombraries fresques i abundants. Les rates necessiten les persones”.

D'una tacada, Alina Bronsky ens proporciona una narradora en primera persona memorable, pel discurs i la manera d'articular-lo, i un personatge igualment perdurable. Una dona que és un mite en la regió, una octogenària resoluta i amb caràcter, que té una curiosa relació amb el veïnat, personatges també amb perfils atractius per al lector, que provoquen admiració i commiseració en proporcions difícils d'establir. “Hauria hagut d'adonar-me fa temps que la Maria no és simplement gandula i desmanegada. Sinó que és gandula i desmanegada perquè té depressions”, diu sobre una de les veïnes. Més tard, reblarà: “Té la pell tan transparent que em pregunto si potser no s'ha convertit ja en un esperit”.

Baba Dúnia descriu els habitants de Txernobol, quasi tots, tret d'una parella,

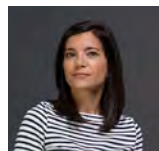
teatre

L'obra al TNC 'Europa bull', de Jordi Oriol, analitzada per Francesc Foguet

cinema

Esteve Plantada ens presenta el capítol final de la nissaga Star Wars, 'The rise of Skywalker'

literatura

Esteve Plantada entrevista l'editora Sandra Ollo pels 40 anys de Quaderns Crema

vidus o vídues. Conta els flirtejos entre ancians, relata la vida quotidiana o fa memòria dels fets del passat, com ara quan parla del seu antic marit. "No li guardo rancor, a en Iegor; la majoria d'homes eren així llavors. L'error no va ser haver-me'n buscat un d'equivocat. L'error va ser senzillament casar-me", explica.

La protagonista també rememora els morts com a infermera que l'han seguida a Txernobo, com ara un nadó mort a les seues mans set mesos després de l'accident. O una nena petita amb "trenes de color panotxa." I, per sobre de tot, sent una gran nostàlgia de la seua neta Laura, resident a Alemanya. L'únic fet que li provoca una certa recança perquè sap que la decisió de restar a la zona d'exclusió l'allunya de la família. "El primer any a Txernobo em van fer moltes preguntes. Les més difícils van venir de la Irina. Les més estúpides dels periodistes", recorda.

Amb tots aquests elements, amb les disquisicions de Baba Dúnia sobre l'envelliment en solitari i en condicions especialment adverses, amb la construcció en suma d'un gran personatge, ja teníem una novel·la ben interessant. Bronsky, tanmateix, hi introdueix un gir molt marcat en la vida de la petita comunitat. El pretext també està basat en circumstàncies reals, en el fet que la zona d'exclusió s'haja convertit també en un lloc on poder viure per a gent sense recursos o que vol amagar-se d'alguna cosa. Estirant aquest fil, d'una manera més aviat artificiosa, la novel·lista opera un tomb molt dràstic que tindrà conseqüències en la vida de Baba Dúnia. Fins a la part final de la història i un seguit de revelacions importants.

El dubte que planeja després de la lectura és el tipus de novel·la, segurament més transcendent, que hauria pogut ser sense recórrer a l'efectisme per portar la història a un altre territori. Una sospita tan legítima com ociosa, perquè Bronsky, amb tot, és capaç de desplegar un artefacte literari ben satisfactori. I crear un personatge que ens estimarem per sempre.

@xavialiaga

NAUFRAGIS
de CARLES DUARTE

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i **Twitter**
Visita la nostra botiga virtual
en www.tresi quatre.cat